

BBABAC Bacheloroppgave

Bacheloroppgave

Hvorfor blir noen voldsutsatte barn voldsutøvende voksne?

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Bachelor i barnevern

Stavanger 17.03.2023

Kandidatnummer: 6015

Antall ord: 9992

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1 Presentasjon av problemstilling.....	4
1.2 Avgrensninger og presiseringer.....	5
1.3 Hensikt med oppgaven	5
1.4 Begrepsavklaringer.....	5
1.4.1 Ulike former av vold	5
1.4.2 Vold i nære relasjoner	6
1.4.3 Voldsarv	6
1.4.4 Voldsoffer.....	6
1.4.5 Voldsutøver	6
2. Teorigrunnlag	7
2.1 Utviklingspsykologi	7
2.2 Sosialkognitiv teori.....	8
2.2.1 Modellering	8
2.3 Traumepsykologi.....	8
2.3.1 Type I og type II traumer	9
2.3.2 Posttraumatisk vekst.....	9
3. Metode.....	10
3.1 Litteraturstudie som metode	10
3.2 Prosess	10
3.2.1 PICO.....	11
3.2.2 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	11
3.2.3 Valg av databaser	12
3.2.4 Valg av søkeord.....	12
3.3 Presentasjon av artiklene	13
3.4 Analyse av artiklene	15
3.5 Etske overveielser	16
3.6 Studiens validitet og relabilitet.....	17
4. Funn og drøfting.....	18
4.1 Manglende reguleringsstøtte	18
4.2 Lav mentaliseringssevne og lite hensiktsmessige problemløsningsstrategier.....	20
4.3 Psykisk helse	21
4.4 Kan Banduras teori forklare all voldsoverføring?	22
4.5 Hvorfor blir noen voldsutøvere, når de selv en gang var offer?.....	23

4.6 Hva skiller seg ut hos dem som klarer å bryte voldsarven?	24
5. Avslutning	27
6. Referanser.....	28
7. Vedlegg	30
7.1 Journalistens syv hjelpere.....	30
7.2 Søkehistorikk.....	31
7.3 Flytskjema søk.....	32

”
“ Det viktigste man kan gjøre med
vold, er å bryte tausheten og
snakke om den.

- Per Isdal

1. Innledning

Vold er et alvorlig helseproblem i Norge i dag. Å vokse opp med vold er forbundet med en rekke livsplager, blant annet fysisk og psykisk sykdom, utenforskap og marginalisering, rus- og selvmordsproblematikk. Desto hyppigere volden forekommer, desto større er konsekvensene. I tillegg er konsekvensene større når dem som mishandler deg er de samme personene som egentlig skal ta vare på deg. Hele en av ti barn har opplevd alvorlig fysisk vold i oppveksten, ifølge en rapport fra NKVTS (Augusti & Skauge, 2023). Ifølge samme undersøkelse har så mange som en av tre barn opplevd mindre alvorlig vold. Når vi vet hvilke konsekvenser vold i oppvekst, og vold i nære relasjoner har for et barns utvikling er det viktig å finne mer ut om dette feltet. Som barnevernspedagog kommer man til å treffe disse menneskene på ulike arenaer gjennom yrkeslivet, og for å best mulig kunne hjelpe dem er kunnskap og forståelse nøkkelen til endring.

En stor andel av dem som utøver vold har selv vært offer for vold. Det å være offer for vold øker sjansen hele 3,5 ganger for å senere bli voldsutøvende selv (Kurniawan et al., 2019). I samme undersøkelse fremkom det at 61% av dem som utøvde vold i hjemmet selv hadde vært utsatt for fysisk vold (2019).

En amerikansk studie viser at traumatisering fra barndommen koster samfunnet like mye som HIV og kreft gjør til sammen, men at ressursene som settes inn kun er en hundrededel (Blindheim, 2012, s. 189). Konsekvensene av vold i barndommen er enorme, både på et individuelt-, et samfunnsmessig- og et økonomisk plan, både kortsiktig og i et lengre perspektiv. Dette gjør at jeg ønsker å fordype meg i denne problematikken.

1.1 Presentasjon av problemstilling

Det er viktig å ikke la seg blende av tallene. For samtidig som at erfart vold i oppvekst er den største risikofaktoren for å utøve vold mot andre, så er det slik at de aller fleste som blir utsatt for vold ikke vokser opp til å bli voldsutøvere som voksne. Det er derfor interessant å se på hvilke faktorer som spiller inn når noen blir, mens andre ikke blir, voldsutøvende voksne. Jeg synes dette er et veldig spennende fenomen, og jeg har valgt dette som tema for min bacheloroppgave fordi jeg ønsker å lære mer, og opparbeide meg en dypere forståelse. For å komme frem til en presis problemstilling har jeg gjort øvelsen «Journalistens syv hjelpere», referert i Thidemann (2020, s. 44). Hensikten med øvelsen er å konkretisere problemstillingen, og tydeliggjøre ovenfor en selv hva som er relevant for oppgaven og hva som blir sekundært. Hele øvelsen kan sees i vedlegg 1. Problemstillingen jeg har landet på er

enkel, selv om svaret er komplekst. ***Hvorfor blir noen voldsutsatte barn voldsutøvende voksne?***

1.2 Avgrensninger og presiseringer

Teamet er stort, og det kunne innbefattet så mangt. Det har vært helt nødvendig i denne oppgaven å avgrense strengt for å kunne holde meg innenfor de rammene som er gitt. Likefult som hvorfor noen utøver vold når de selv har vært offer, ville det vært interessant å finne en forklaring på hvorfor noen ikke gjør det. Hva skiller dem som opplever at volden følger dem i generasjoner fra dem som tar et aktivt standpunkt om at vold ikke skal være en del av deres liv? Det finnes også forskning som viser at jenter som vokser opp med vold, *gjentatte ganger* velger seg partnere som er voldelige. Dette er utrolig spennende spørsmål som jeg dessverre har måttet ekskludere fra denne oppgaven. Med hensyn til tidsbegrensningen har dette også måttet vike for hovedspørsmålet.

En siste avgrensning som dessverre er gjort, er å utelukke den volden barn utfører selv, mens de blir voldsutsatte hjemme. Eksempler på dette er barn som i skolegården er voldelige mot andre barn, eller voldsutsatte ungdommer som forgriper seg på barn, eller dem som er voldelige mot små og forsvarsløse dyr. Også dette er kjempeinteressante felt innenfor tema, som dessverre har måttet prioriteres ut av oppgaven for å kunne gå grundig nok til verks på hovedspørsmålet.

1.3 Hensikt med oppgaven

Hensikten med denne oppgaven er å få en dypere og samtidig bredere forståelse for voldsutøverens perspektiv. Jeg forsøker å forstå hvilke prosesser det er som får dem til å utøve vold mot sine nærmeste, når de selv vet hvordan det er å være offer for vold. Det er sannsynlig at jeg vil komme i situasjoner hvor jeg trenger forståelse for foreldrenes situasjon, og hvordan dette påvirker barna - når jeg selv blir yrkesaktiv. Jeg ønsker å kunne møte dem med respekt, og forståelse, slik at vi sammen kan forbedre barnas livssituasjon i hjemmet. Den overordnede hensikten med oppgaven er å forstå voldsutøverene, slik at vi kan unngå unødvendige voldshendelser og kanskje også klare å bryte voldsarven.

1.4 Begrepsavklaringer

1.4.1 Ulike former av vold

Per Isdal definerer vold som; enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil (2018, s. 7). Tradisjonelt tenker vi gjerne på vold

som slag, spark, lugging og lignende. Dette er det vi omtaler som fysisk vold. Psykisk vold er når en voldsutøver etterstreber et psykisk overtak på sine ofre. Det kan være via ydmykelse, bebreidelse eller ignorering. Seksuell vold er alle seksuelle handlinger som gjøres mot noens vilje. Dette må sees opp mot digital vold, som eksempelvis kan være deling eller spredning av bilder eller video av seksualiserende karakter, eller kontroll av noens sosiale medier og epost ved tvang. I denne oppgaven skiller jeg i utgangspunktet ikke mellom voldstyper, men det fremkommer av funn i artiklene at det i hovedsak er snakk om psykiske og fysiske voldserfaringer.

1.4.2 Vold i nære relasjoner

Begrepet inkluderer alle former for vold som utøves mellom foreldre og barn, partnere, ekspartnerne og eldre. Begrepet familievold brukes også.

1.4.3 Voldsarv

Å utsettes for vold i oppvekst gjør deg mer sannsynlig til voldsutøver som voksen, enn dersom du ikke ble utsatt selv. Denne sirkelen av vold kaller vi voldsarv.

1.4.4 Voldsoffer

Voldsoffer er den som er på mottakersiden av vold. Det kan være hvem som helst, men i denne oppgaven omtales i hovedsak barn eller partner av voldsutøver.

1.4.5 Voldsutøver

En voldsutøver er den som utøver vold mot andre. Det er uavhengig av hvilken type vold det er snakk om. En voldsutøver kan være hvem som helst, men i denne oppgaven omtales i hovedsak foreldre eller partnere. Merk! En voldsutøver kan også være et voldsoffer.

2. Teorigrunnlag

I det følgende vil jeg presentere teorigrunnlaget som jeg mener er relevant for å belyse min problemstilling; Hvorfor blir noen voldsutsatte barn voldsutøvende voksne? Det er mange teoretiske perspektiv man kunne benyttet for å belyse temaet, men jeg har valgt å legge vekt på utviklingspsykologi, sosialkognitiv teori og traumepsykologi, som sammen gir en god forståelse av emnet.

2.1 Utviklingspsykologi

Utviklingspsykologi handler ifølge Tetzchner om menneskers opplevelse av den fysiske og sosiale verden de befinner seg i, og deres opplevelser, følelser og handlinger i samspill med omgivelsene. Det handler om hvordan vi forstår, fortolker og gir mening til det man erfarer. Det er slik mennesker utvikler seg fra små intetanende spebarn til sammensatte, meningsdannende voksne. Hvem vi blir er et resultat av et komplekst samvirke mellom biologiske og miljømessige forhold over tid (2012, s. 17). Utviklingspsykologien prøver å beskrive hvordan og hvorfor vi som individer endrer oss sosialt, mentalt og adferdsmessig i møtet med omverden. Jeg har valgt å ta med utviklingspsykologi fordi det sier noe om normalitet i et menneskes utvikling, og hvordan vi blir dem vi blir. Utviklingspsykologien kan også vise anormalitet ved uvanlige oppvekstforhold, slik som vold.

Utvikling er endring og tilpassing. Utvikling for et barn bygger på relasjon mellom omsorgsgiver og barnet. Hele tiden foregår det et samspill mellom foreldre og barn hvor barnet lærer av dette samspillet. Barn mottar både positiv og negativ feedback på sine handlinger, og justerer adferden sin deretter. De lærer av reaksjoner, de tolker og leser omsorgsgiveren, og tilpasser seg slik de finner mest hensiktsmessig. De primære omsorgsgiverne er sentrale i denne prosessen, men også andre personer barnet har interaksjoner med er av betydning. Når samspillet fungerer, barnet opplever å få den støtten og omsorgen det trenger, så blir omsorgsgiverne barnas trygge base. De representerer en trygghet, et sted hvor de kan søke tilflukt når noe skremmer dem.

Om lag 1 av 10 nordmenn vokser opp med alvorlig fysisk vold, mens hele 1 av 3 har vært utsatt for mindre alvorlig fysisk vold fra foreldrene sine i oppveksten (Augusti & Skauge, 2023, s. 113). «Mindre alvorlig fysisk vold» kan eksemplifiseres med slag med åpen hånd, dytting eller risting. Vold oppleves som en trussel for barnets trygge base og de trygge relasjonene, og representerer en trussel for barnets livsverden. I tillegg til trusselen volden er i seg selv, er det et særlig forsterkende element at den som er voldelig mot deg er den eller de

samme personene som egentlig skal beskytte deg. Dette innebærer at barnet ikke har noen å søke trøst og trygghet hos. Samtidig blir de fratatt en viktig reguleringsstøtte, som kan hjelpe dem med å prosessere de vanskelige tingene de opplever.

2.2 Sosialkognitiv teori

Albert Bandura er en av de største navnene innen læringspsykologi. Han jobbet ut ifra tanken om at behaviorismen var et for snevert syn på mennesket. Han utviklet derfor sin egen teori, som han først kalte sosial læringsteori, men som senere endret navn til sosialkognitiv teori, for å forsterke tenkningens rolle i menneskers utvikling (Helgesen, 2017, s. 31) Via sosialkognitiv teori hevder Bandura blant annet at gjennom direkte imitasjon internaliseres etter hvert de mekanismer som styrer ens adferd. Han trekker frem positiv belønning og observasjonslæring som særlig effektive (Braarud & Raundalen, 2011, s. 43).

2.2.1 Modellæring

Sosial læring skjer i stor grad ved at vi observerer andre og tar etter dem. Dette kalles modellæring. Foreldre er som regel de viktigste modellene vi har, og deres påvirkning er derfor størst. Andre eksempler er lærere, trenere, eldre søsken etc. Bandura var mest opptatt av negativ modellæring, og har forsket mest på effekten av voldelige modeller i sammenheng med aggressiv adferd. Han har funnet en klar sammenheng mellom barns observasjon av vold og hvorvidt de selv bruker vold som problemløsning (Helgesen, 2017, s. 107–108). Bandura mente at observasjon alene ikke var nok til å utøve vold, man måtte lære aggressiv adferd. Det er mange faktorer som spiller inn, blant annet forholdet mellom risiko- og beskyttelsesfaktorer, hyppighet av observasjonene, og det individuelle barnet påvirkes ulikt. Læringen går også over fra spesifikke situasjoner, til å være et mer generelt adferdsmønster (Braarud & Raundalen, 2011, s. 44).

2.3 Traumepsykologi

Å gjennomgå en alvorlig livshendelse kan føre til et traume. Hva som utgjør et traume, kommer an på personen som opplever det. Det ligger i ICD-10 beskrivelsen at det skal være «usedvanlig belastende livshendelse» eller «en vesentlig forandring i tilværelsen som fører med seg vesentlige ubehagelige forhold» (Torsteinson, 2011, s. 61). Når vi opplever en traumatisk hendelse får vi automatiske, umiddelbare reaksjoner for å beskytte oss. Vi skiller mellom fight, flight og freeze. Alle tre reaksjonene er nyttige i situasjonen, og har opp gjennom årtusener vært gunstige for menneskets overlevelse. Uansett hvilken reaksjon man «velger» øker blodtrykk og puls, og blodtilførselen til musklene øker betraktelig. Tankene oppleves klare og oppmerksomheten rettes mot å komme seg i trygghet. Følelsesmessig blir

man nummen, man tar ikke inn over seg de ofte overveldende følelsene i øyeblikket, fordi overlevelse er prioritet én. Når faren er over kommer følelsene som en storm. For noen blir følelsene værende, man kommer seg ikke mentalt videre fra faren, selv om den i realiteten er over.

2.3.1 Type I og type II traumer

Vi skiller mellom traumer av type I og type II, hvor type I kalles enkeltraume og beskriver enkeltstående hendelser som eksempelvis et uventet dødsfall, et jordskjelv eller en voldtekt. Type II traumer kalles også komplekse traumer. Komplekse traumer er gjentakende eller vedvarende traumatiske hendelser, som gjerne utføres/påføres av noen man har en relasjon til (Braarud & Raundalen, 2011, s. 47). Eksempler på dette kan være omsorgssvikt, krig, gjentatte overgrep eller familievold. Konsekvensene av et traume forverres med traumets hyppighet, frekvens, alvorlighetsgrad og kvaliteten på bearbeidingen.

2.3.2 Posttraumatisk vekst

Posttraumatisk vekst er relativt lite forsket på, og definisjonene av begrepet er vage. Til felles har definisjonene at de beskriver at personer opplever positiv endring som et resultat av vanskene knyttet til traumet. Ifølge Kvello er en av karakteristikene ved posttraumatisk vekst er at personen ikke nekter for kostnadene av traumet. Det som går igjen i forskning er at personer som opplever vekst generelt har høy mentaliseringssevne, god sosial støtte i sin familie og øvrig godt nettverk. Kvello viser til at noe forskning sier at visse personlighetstrekk som optimisme og gode mestringsstrategier overgår betydningen av sosial støtte. Posttraumatisk vekst må ikke forveksles med resiliens, selv om de har mange likhetstrekk. Mens resiliens er en iboende kvalitet handler posttraumatisk vekst om aktive endringer som et resultat av forståelse av hendelsen, seg selv, tilgjengelige ressurser med mer. Kvello påpeker at de som har høy resiliens unngår å utvikle PTSD etter traumatiske hendelser, samtidig som de i lavere grad enn andre opplever angst og depresjoner. Personer som opplever posttraumatisk vekst har ofte vært gjennom PTSD først, for siden å komme seg bedre utav det etter aktiv jobbing (2015, s. 191–192).

3. Metode

3.1 Litteraturstudie som metode

Metode kan beskrives som det å følge en viss vei mot et mål. I alle fall om vi skal tro Dallands ord (2017, s. 56). Dalland kaller også metoden for redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Den valgte metoden hjelper oss til å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår. Den informasjonen kaller vi data (2017, s. 56). Jeg har valgt å benytte litteraturstudie som metodisk design for denne oppgaven. Grunlaget for det er delt, men hovengrunnen til valg av metode kommer av at jeg mener dette er den mest hensiktsmessige datainnsamlingsmetoden for å belyse min problemstilling. Sekundært valgte jeg litteraturstudie ettersom det er en metode jeg ikke er kjent med fra før, i motsetning til intervju og fokusgrupper som jeg har gjennomført tidligere. I denne oppgaven er det ikke tillatt å intervju brukere, noe som ville gjort det nærmest umulig for meg å finne noen ukjente å gjennomføre intervju eller fokusgruppe med. Det kunne vært et alternativ å intervju fagpersoner som arbeidet tett på disse personene, men jeg ønsket et førstehåndsperspektiv og ikke et annenhåndsperspektiv, som en hjelper/terapeut kunne bidratt med. Dermed falt valget på en litteraturstudie som datainnsamlingsmetode. Ettersom problemstillingen etterspør «hvorfor» og ikke «hvor mange» voldsutsatte barn blir voldsutøvende voksne mener jeg det ikke ville være hensiktsmessig å benytte kvantitativ metode som tallmaterialer og statistikk.

En litteraturstudie er en studie som systematiserer kunnskap fra skriftlige kilder. Hensikten med en litteraturstudie er å gi leseren en god og oppdatert forståelse av kunnskapen, samt en beskrivelse av hvordan man har kommet frem til denne (Thidemann, 2020, s. 77). Å gjøre en litteraturstudie innebærer å undersøke allerede eksisterende forskning gjort av ulike fagfolk innenfor feltet man ønsker å lære mer om. Den nye innsikten ligger i å systematisere kunnskap fra ulik forskning, og analysere hver enkelt, samt vurdere dem i lys av hverandre. Dalland beskriver at mye står og faller på forskeren. Ikke bare må forskeren kjenne metoden godt, den må også kjenne seg selv. Vi som forskere er nemlig et instrument, og vår personlighet og egnethet vil avgjøre hvor godt vi utfører forskningen (Dalland, 2017, s. 57). Evne til selvkritisk refleksjon, så vel som refleksjon rundt funnene er avgjørende suksesskriterier.

3.2 Prosess

Etter jeg hadde landet på et tema begynte jeg å jobbe med forskningsspørsmålet. Jeg tegnet et tankekart, hvor jeg førte opp de ulike retningene innenfor tema og de faglige teoriene jeg tenkte kunne passe til. Først ble forskningsspørsmålet stilt veldig bredt, og med flere

alternativer – noe jeg raskt forstod at ville bli vanskelig å besvare innenfor rammene av denne oppgaven. Da måtte jeg tilbake til tankekartet mitt, og tenke igjennom hvilken av retningene innenfor tema som jeg helst ønsket å undersøke. Jeg landet på en kort og konsis problemstilling, som jeg synes er svært spennende å utforske. «*Hvorfor blir noen voldsutsatte barn voldsutøvende voksne?*»

3.2.1 PICO

Jeg ønsket å gjøre problemstillingen min så konkret og søkbar som mulig, og valgte derfor å gjøre en PICO-øvelse. PICO hjelper oss å operasjonalisere problemstillingen, slik at den blir mest mulig presis og søkbar – den hjelper oss å tydeliggjøre nettopp hva vi søker litteratur om (Thidemann, 2020, s. 82–83). Ettersom det ikke var noe å sammenligne har jeg utelatt C-Comparison.

P	I	O
- Personer som er vokst opp med vold i nære relasjoner. - Voldsoffer som blir voldsutøvere.	- Risiko- og beskyttelsesfaktorer	Ulike risiko- og beskyttelsesfaktorer kan drastisk endre utfallet. Er det overvekt av risiko- eller beskyttelsesfaktorer i vedkommende liv?
	- Resiliens	Et menneskes resiliens påvirker hvordan man håndterer ulike hendelser i livet.
	- Sosial læringsteori	Sosial læringsteori beskriver hvordan vedkommende forstår verden, hva den er opplært direkte eller indirekte til å tro/mene er riktig/galt.
	- Tro på mulighet for endring	For å kunne gjøre endringer er det grunnleggende at man tror at endring er mulig.
	- PTSD eller Posttraumatisk vekst?	Mens noen som opplever traumer blir diagnostisert med PTSD vil andre oppleve posttraumatisk vekst og positiv utvikling.

Figur 1: PICO analyse

3.2.2 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

For å hjelpe meg å navigere og holde stødig kurs i havet av artikler som er tilgjengelig via de ulike databasene, laget jeg en inklusjon- og eksklusjonskriterieliste. Ett av kriteriene for søkene var at studiene skulle være norske, men dette skulle vise seg å være vanskelig å gjennomføre. Mer om dette under.

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Studier fra 2018-2022	Artikler eldre enn 2018
Fagfellevurderte artikler	Ikke fagfellevurderte artikler

Artikler som omhandler ringvirkninger/ettervirkninger av vold i barndom	Artikler om opplevd vold generelt
Studier med respondenter som har omsorg for egne eller andres barn	Studier hvor barn/barneoppdragelse ikke nevnes
Alle former for vold i nære relasjoner	All vold som ikke omhandlet nære relasjoner
Skrevet på norsk eller engelsk	Alle andre språk
Norsk studie eller av høy relevans for norske forhold	Studier fra land som ikke kunne overføres til norske forhold
Perspektiv fra voldsutøver	Perspektiv fra pårørende

Figur 2: Inklusjon- og eksklusjonskriterier

3.2.3 Valg av databaser

Jeg brukte «Biblioteket ved Universitetet i Stavanger» sin oversikt over ulike databaser som utgangspunkt for valg av databaser. Her var det mange databaser som var ukjent for meg, og jeg måtte lese om de ulike før jeg kunne vurdere hvilke som var riktige for mitt søk. I oversikten til Biblioteket kan man søke på databaser tilpasset helse- og sosialfag, samt barnevernsfaglig og psykologi. Ved å gjennomgå disse kategoriene av databaser fant jeg fort noen jeg mente var hensiktsmessige. Jeg landet på Idunn, CINAHL og Oria. Fra tidligere kjente jeg til Google Scholar, så jeg valgte å benytte denne også. Når jeg hadde landet på disse fire databasene var jeg klar for å begynne planleggingen av søkeord.

3.2.4 Valg av søkeord

Innledningsvis gjennomførte jeg søk uten strategi. Jeg søkte helt intuitivt på ord og uttrykk som jeg forbant med tema. Jeg fikk opp mange spennende artikler, men etter hvert som jeg forstod omfanget av informasjon i databasene forstod jeg også at det var helt essensielt å gå mer strukturert til verks, med en klar strategi for søkene. Innledningsvis søkte jeg på norske søkeord som voldsarv, vold mot egne barn, traumatisk oppvekst og voldsutøver med mye mer. Raskt forstod jeg at det ville være en stor svakhet ved funnene mine dersom jeg ikke endret strategi til engelske søkeord. Ved kun å søke på norsk ville jeg gå glipp av svært mange relevante artikler og dermed ikke ha et pålitelig utvalg. Jeg endret til engelske søkeord, og ved bruk av boolske operatører fikk jeg samtidig presisert at jeg ønsket forskning fra Norge og/eller av norske forhold. Bak alle søkeord skrev jeg «AND (norway OR norwegian)». Ved å legge til dette ble søkeresultatene betydelig snevret inn. Jeg fant én god og treffende artikkel på denne måten, men valgte etter hvert å droppe det norske kriteriet. Jeg vurderte det slik at det var viktigere å få relevant informasjon fra land med en viss overføringsverdi til norske forhold, enn å ha ikke-så-relevante artikler fra Norge. Ved å lese

artikler og ulike abstrakt forstod jeg at det norske begrepet «voldarv» kunne oversettes til «intergenerational transmission of violence» og «cycle of violence». Dette ble deretter mine prefererte søkefraser. Etter å ha gjennomgått mange artikler (se vedlegg 2 – Søkehistorikk) og abstrakter fant jeg også ut at noen brukte begrepet «intergenerational transmission of child abuse». Derfor gjorde jeg et manuelt søk på denne frasen, og kom frem til min siste artikkel.

3.3 Presentasjon av artiklene

Etter søkeprosessen landet jeg omsider på tre artikler, som i det følgende vil presenteres kort. Som nevnt tidligere i kapittelet valgte jeg å gå bort fra kriteriet at artiklene skulle være fra Norge. Dette valget fattet jeg fordi jeg ikke klarte å finne relevante nok artikler om emnet, som også hadde norsk tilknytning. Jeg valgte heller å ta med relevante artikler fra land som kunne relateres eller overføres til norske forhold, enn mindre relevante artikler fra Norge.

Artikkel 1: *Intergenerational Transmission of Child Abuse and Neglect: Effects of Maltreatment Type and Depressive Symptoms* – skrevet av Yang, M.Y., Font, S.A., Ketchum, M., Kim, Y.K, 2018

Tema: Hvordan påvirker mødres egen erfaring med vold og mishandling, på utøvelse av vold og mishandling av egne barn?

Relevans: Svært treffende for undersøkelsen

Artikkel 2: *How Do Memories of Having Been Parented Relate to The Parenting Experience of Fathers in Treatment For Intimate Partner Violence?* – Skrevet av Mohaupt, H., Duckert, F., Askeland, I. R. 2020

Tema: Studien undersøker hvordan fedre i behandling for partnervold, opplever at sin egen oppvekst påvirker deres foreldreskap.

Relevans: Svært treffende for undersøkelsen

Artikkel 3: *The Cycle of Violence: Abused and Neglected Girls to Adult Female Offenders* – Skrevet av Widom, C. S., Osborn, M. 2021

Tema: Studien undersøker voldsutsatte jenter og i hvilken grad jentene blir voldutøvende selv. **Relevans:** Middels treffende for undersøkelsen.

Se mer om artiklene i litteratormatrisen under.

Kandidatnummer 6015

Forfattere Publiseringsår Tidsskrift Land	Tittel på artikkel	Type studie/ metode	Hensikt med studien	Utvalg	Hovedfunn	Kvalitetsvurdering	Redegjort for etiske overveielser
Yang, M.Y., Font, S.A., Ketchum, M., Kim, Y.K. 2018 Children and Youth Services Review. USA	Intergenerational Transmission of Child Abuse and Neglect: Effects of Maltreatment Type and Depressive Symptoms	Prospektiv kohort design studie Kvantitativt spørreskjema	Hensikten er å estimere forekomst av voldsarv og se om depresjon spiller en rolle i forekomsten av voldsarv.	Ca 1200 mødre, over 18 år som mottar velferdsstøtte/trygd i Illinois, USA	Generasjons-overføring av vold Psykisk helse	Forfatterne er kritiske til eget utvalg. Studien bygger i stor grad på rapportering fra barnevern og selvrapporing, og studien er utsatt for feil- og/eller underrapportering. Selvrapporing i ømfintlige saker er også utsatt for feilkilder grunnet ønske om en annen situasjon. Forfatternes egen kritiske vurdering til dette gjør meg ellers trygg på at kvaliteten på studien er god.	Nevnes ikke utover kritikken til utvalget.
Mohaupt, H., Duckert, F., Askeland, I. R. 2020 Journal of Family Violence, Norge	How Do Memories of Having Been Parented Relate to The Parenting Experience of Fathers in Treatment For Intimate Partner Violence?	Fenomenanalyse Kvalitative intervjuer	Forstå hvordan fedre som er i behandling for vold i nære relasjoner husker egne erfaringer med selv å bli oppdratt, i sin oppdragelse av barn.	11 fedre som er i behandling for vold i nære relasjoner	Generasjons-overføring av vold Mentaliseringssevne Psykisk helse	Vurderer denne artikkelen som god. De har et bredt utvalg respondenter, som i ulik grad er involvert i vold i hjemmet. Det er en godt etablert relasjon mellom forsker og respondent fra tidligere, noe som øker sannsynligheten for ærlige svar.	Forfatterne er bevisst på at intervjuobjektene er i en sårbar fase i livet. De har tydeliggjort ovenfor dem at deres deltakelse i studien ikke vil gi dem fordeler (reduert straff, økt samvær med barna e.l.) Andre potensielle kandidater ble valgt bort ettersom det ble vurdert at barna var i akutt fare.
Widom, C. S., Osborn, M. 2021 Feminist Criminology USA	The Cycle of Violence: Abused and Neglected Girls to Adult Female Offenders	Kvantitativ meta-analyse	Hensikten med studien er å finne ut i hvilken grad misbrukte jenter blir voldsutøvere selv i voksen alder	Kvinner i fengsel for voldsbruk	Generasjons-overføring av vold Psykisk helse	Grunnet manglende longitudinale studier på kvinners voldelighet er det tatt med en del eldre forskning i denne artikkelen. Det er også gjort delvis for å vise et historisk perspektiv. Merk at det også er tatt med nyere forskning, og kombinasjonen av disse mener jeg at gir studien en fin balanse.	Ikke nevnt.

Figur 3: Litteratormatrise

3.4 Analyse av artiklene

Det finnes ulike metoder for å analysere studier. Mens noen bruker metaanalyse, og andre metasynthese, har jeg valgt å benytte meg av tematisk analyse for denne oppgaven. Dette er hensiktsmessig fordi artiklene jeg har valgt til å belyse tematikken viser til ulike vinklinger av samme problem. Som tematisk malverk har jeg benyttet Aveyards modell, referert i Thidemann (2020, s. 96). Aveyards modell for tematisk analyse omhandler i hovedsak å tematisere innholdet i artiklene, slik at man systematisk kan organisere dem etter tema.

Ved å lese artiklene gjentatte ganger, og med ulik strategi fra gang til gang begynte temaene å «vise seg» for meg. Jeg brukte highlighter-tusj og noterte ivrig i notatblokken underveis. Etterpå satt jeg med ganske mange temaer, men ønsket å ende opp med kun noen få (2-3 stykker). Derfor forsøkte jeg å slå noen av temaene sammen ved å åpne dem opp, og lage hoved- og underkategorier. Dette fungerte fint. Å navngi temaene er en fase som er under kontinuerlig utvikling, og temaer må derfor anses som midlertidige. Dette gjøres for å best mulig forstå innhold i artiklene (Thidemann, 2020, s. 97). Navnene jeg omsider ga mine temaer er: generasjonsoverføring av vold, mentaliseringsevne og psykisk helse. For å få mest mulig solide tema jobber man stadig gjennom stoffet om og om igjen. Underveis stiller man seg to spørsmål; er dette det beste navnet på tema, og passer alle de individuelle temaene inn (Thidemann, 2020, s. 97)? Når man arbeider med artiklene, vil en noen ganger kunne finne motstridende innhold. Da er det viktig at man undersøker hvorfor det er slik (Thidemann, 2020, s. 97). Virkeligheten er sjelden enkel å forstå, og det er ikke ofte man kan sette to streker under svaret i sosialfag. Hvis artiklene fremstiller det slik, bør det lyse en varselampe. Det er ikke rom i oppgaven for å gå dypt inn i dette, men det er viktig å ha et kritisk blikk på slike fremstillinger. Det er ulike måter å benevne temaene på, og så lenge man passer på at en kan forsvare tematittelen så er det rom for å være kreativ og vise din personlige tolkning av analysen.

Tema:	Yang et. al	Mohaupt et. al	Widom & Osborn
Generasjons- overføring av vold	<p>Økt sannsynlighet for bruk av vold dersom man selv har opplevd vold.</p> <p>-Mødre som opplevde omsorgssvikt som barn har høyere sannsynlighet for å utøve omsorgssvikt mot egne barn, men ikke vold. Kun mødre som opplevde vold i oppveksten har økt forekomst av vold mot egne barn.</p> <p>- Flesteparten av som har opplevd vold i barndom utøver ikke vold mot egne barn</p>	<p>-Fedrene forstod at normalitet var noe annet enn de kjente, først i voksen alder i møte med andre.</p> <p>-Fedrene uttrykket at de ikke ønsket å være en person barna sine var redd for.</p> <p>-Fedrene brukte ofte sine foreldres metoder, da de selv husket dem som effektive</p> <p>-et gjennomgående ønske om å tilby sine barn en bedre barndom enn de selv hadde opplevd</p> <p>- I stedet for å være opptatt av hvordan være en god forelder var fokuset ofte rettet mot hvordan man kan unngå å være en dårlig forelder</p>	<p>-Jenter blir mer aggressive av vold i oppvekst enn gutter.</p> <p>-De fleste som opplever vold i barndom blir ikke voldsutøvende.</p> <p>-Kvinner som er vokst opp med vold har 210% økt sjanse for å oppleve vold i nære relasjoner som voksne.</p> <p>-Fysisk vold i barndom er den største og sterkeste grunnen til at kvinner utøver vold.</p> <p>-Kvinner som har opplevd vold har signifikant høyere sannsynlighet for å bli rapportert til barnevernet for misbruk av egne barn.</p>
Mentaliserings- evne		<p>-Fedre tenderte mot å skylde på utenforstående faktorer eller barna, for deres voldsutøvelse.</p> <p>-Fedrene var ofte bevisst på at de brukte sine foreldres oppdragelsesmetoder</p> <p>-Flere beskriver at barna deres har det bra og ikke er skadet/påvirket av volden</p>	
Psykisk helse	<p>-Depresjon er en av de vanligste mentale utfordringene til voldsofre. Personer som sliter med depresjon har også økt tendens til bruk av ineffektive foreldrestrategier, og har høyere forekomst av vold og omsorgssvikt. Det finnes derimot ingen direkte kobling mellom mentale helseproblemer og vold.</p>	<p>-Fedrene beskriver sine barndomsopplevelser som positive for egen utvikling.</p> <p>- Fedrene beskriver svake eller manglende sosiale relasjoner, og at dette har vært et savn.</p>	<p>-Multippelt trauma øker sjansen for at kvinner blir voldsutøvende.</p> <p>- Gutter eksternaliserer, mens jenter internaliserer og derfor sliter med påfølgende angst, depresjon og selvmordsproblematikk. Det er ikke alltid slik, men i hovedsak.</p> <p>-PTDS er en like sterk, og uavhengig faktor for at kvinner utøver vold. Jenter har høyere resiliens, muligens grunnet flere beskyttelsesfaktorer særlig relasjonelle.</p>

Figur 4: Tematisk analyse

3.5 Ethiske overveielser

I denne litteraturstudien har jeg forsøkt å presentere innhold i artiklene så objektivt og rettferdig som jeg kan. Jeg har i detalj beskrevet min metode for å komme frem til artiklene, og deretter analysert dem tematisk. Jeg har etterstrebet gjennomsiktighet og etterprøvnbarhet i alle ledd av oppgaven.

3.6 Studiens validitet og relabilitet

Det vil alltid være en viss risiko ved bruk av andres forskning, slik som at det ikke helt belyser det man ønsker å forske, eller at data er innsamlet i en annen sammenheng enn den man selv ønsker å bruke den. Det vil innebære at datamaterialet kanskje ikke er helt realistisk. En annen ulempe med bruk av andres forskning er at man heller ikke har mulighet til å gå dypere inn i materialet, som man eksempelvis kunne gjort i en intervjusituasjon hvor man fikk stille oppfølgingsspørsmål basert på responsen fra respondentene.

Når tema man undersøker er forbundet med skam og stigmatisering er det særlig viktig å være kritisk til respondentenes svar. Både ønsket om å bevare eget selvbilde, samt beskyttelse av seg selv og dem man er glad i, kan føre til at vi ikke forteller hele sannheten. Noen har ubehandlede mentale sår som de ikke vet hvordan de skal ordlegge, mens andre bagatelliserer eller benekter sine erfaringer. Andre igjen kan være redde for konsekvensene av å fortelle sannheten.

4. Funn og drøfting

Hovedpoenget med denne analysen er å forsøke å belyse hvorfor noen som opplever vold i barndommen, vokser opp til å bli voldsutøvende voksne. For å belyse dette må vi innom hvordan mennesker utvikles i møte med omverden. Hvis man *utelukkende* gir et nyfødt barn mat og husly, vil ikke barnet vokse opp til å bli et velfungerende menneske. Det er fordi store deler av utviklingen vår er mellommenneskelig, og for å kunne bli et velfungerende menneske må man lære av andre mennesker. Utvikling handler ifølge Braarud og Raundalen om kontinuerlige, gjensidige interaksjoner mellom barn og omsorgsperson. Derfor er omsorgspersonen den mest sentrale faktoren for barns utvikling. Barn påvirkes gjennom opplevelser, og det som er tilgjengelig av stimuli i omsorgsmiljøet (2011, s. 48). De første leveårene er det helt essensielt at man utvikler seg både kognitivt og sosialt. Barn som vokser opp i sunne familier vil sannsynligvis ha en normal utvikling på begge områder, og samspillet vil gå så sømløst at man ikke merker hvordan de ulike elementene spiller sin rolle. I dysfunksjonelle familier blir realiteten en annen. Dersom omsorgsmiljøet bærer preg av konflikt, stress og vold vil dette påvirke utviklingen til barnet. I familier hvor det foregår familievold er det ifølge Kvello et generelt høyt stressnivå. Det er også ofte flere risikofaktorer til stede, enn kun volden (2015, s. 384). Dette innebærer at barna lever i en ekstra utsatt posisjon, og som små barn er de svært sårbare. Det er nettopp i hjemmet at store deler av utviklingen skjer, særlig i de første leveårene. Barn ser, hører og forstår ifølge Kvello, mellom 80-95% av voldsepisoder i familien (2015, s. 383). Dessuten er de ikke passive mottakere, men de absorberer, fordøyer og fortolker det er opplever.

4.1 Manglende reguleringsstøtte

Familievold blir altomsluttende for et barn, både direkte og indirekte. Vold i familien er en trussel mot barns utvikling fordi tilgjengeligheten og utviklingsstøtten blir redusert eller kollapser. Det er skremmende når omsorgsgiver blir voldelig. Barnet blir forvirret, for hvem er tilgjengelig for å trøste barnet når den som skal ivareta dem er den/de samme som skader dem? Det blir en uløselig situasjon for barnet, og mange utvikler mistillit til mennesker (Killén, 2017, s. 142). Reguleringsstøtte er en av de viktigste funksjonene omsorgsgiverne har. Verden er stor og uforståelig for små barn, og alle følelser som dukker opp, om det er sinne, frykt, frustrasjon eller glede, trengs å forstås og reguleres. Når man ikke har tilgjengelige støttepersoner som kan hjelpe oss å navigere og regulere disse følelsene risikerer man at følelsene går ubearbeidet, og kan derfra ta helt overhånd. Emosjons- og selvreguleringen handler ifølge Smith om å tolke kroppens signaler, plassere følelsene der de

hører til, og regulere seg selv, for å lette den adaptive fungeringen (2002, s. 208). Hvis barnet opplever at ingen er tilgjengelig for å hjelpe dem håndtere situasjonen, kan dette gå ut over selvbildet og egenverdet. Disse prosessene starter allerede fra fødsel av, selv om det vil gå noen år før en aktivt kan forme minner av dette. Minnene sitter likevel i kroppen, som ubevisste sannheter og påvirker utviklingen. Mennesker trenger andre mennesker for å spille seg mot. Særlig små barn søker kontinuerlig feedback fra omsorgsgiverne for å navigere sosialt. Barns reaksjoner til voldsomme, skremmende, overveldende hendelser er blant annet posttraumatisk stress, utviklingsmessige endringer, smertefulle følelser og kognitive forstyrrelser, ifølge Braarud og Raundalen. Når det vedvarer, slik som familievold, ser man at barnet søker trygghet under hendelsen, eller handler for å redusere smerten (2011, s. 47).

Barnet søker etter å føle seg normal, så for å redusere smerten fortrenses eller undertrykkes de vonde følelsene og erfaringene, og barnet later som om alt er bra. Selv om dette fungerer til en viss grad, har det også store konsekvenser for selvet. Den uuttalte, underliggende beskjeden er at dine følelser og ditt velbehag ikke er viktig. Dette kan resultere i svært dårlig selvbilde, psykisk uhelse og en avmakts- eller mindreverdighetsfølelse. Noen gjenoppretter denne ubalansen ved å utøve makt mot andre, enten andre barn, forsvarsløse dyr eller senere i livet på partner eller andre barn. Isdal beskriver vold som hierarkisk; den finner som regel sted innenfor systemer som er organisert etter makt, enten det er underkastelse for en maktperson eller grader av makt (2018, s. 74).

En av de mest åpenbare maktsystemene vi befinner oss i er familier, og det er nettopp her mest vold finner sted (Isdal, 2018, s. 75). Dette gjelder både partnervold og vold mot barn. Mødre som lever med vold, er preget av stress og frykt, og har mindre overskuddskapasitet til å være til stede for barna. Dette innebærer at de har en kaldere fremtoning mot barna, de har et dårligere samspill og utviser mer fiendtlighet (Kvello, 2015, s. 384). På denne måten kan man si at volden fratrar barna begge omsorgsgiverne, og med det også de viktigste emosjons- og reguleringsstøttene.

Store deler av den sosiale læringen skjer i samspill med omsorgspersonene i hjemmet, og når denne ikke fungerer blir barna stående igjen uten viktig korrigerende og oppmuntring – noe som kan lede til avvikende utvikling. Dette kan vise seg på mange ulike måter, men det er ofte problemer med relasjonsdannelse grunnet manglende mentaliseringsevne, mistillit til andre og lav evne til selvregulering. Det viser seg også i manglende mestringsstrategier, som leder til frustrasjon, aggresjon og antisosial oppførsel. Manglende grensesetting i hjemmet

kan også føre til grenseoverstridende adferd, som kriminalitet eller promiskuitet. Ifølge Kvello vil barn i familier med høyt voldsnivå tendere til å utvikle unormalt høye eller unormalt lave stressreaksjoner. Barn som utvikler svært lave stressreaksjoner evner ikke å beskytte seg tilstrekkelig mot farer, mens de som har svært høye stressreaksjoner utsetter seg selv for mange helseplager, deriblant somatisk og psykisk uhelse, da den økte kortisolutskillelsen i kroppen er skadelig for hjernen, hormonsystemet og vitale indre organer (2015, s. 385). Jeg undrer meg om barn som har for høye stressresponser er blant de som bruker vold som mestringsstrategi, mens de som har unormalt lave stressresponser er blant dem som lettere kan havne i situasjoner hvor de utsettes for vold.

4.2 Lav mentaliseringsevne og lite hensiktsmessige problemløsningsstrategier

Når man lever under voldelige forhold, har man et forhøyet stressnivå og kroppen sender derfor ut økte mengder kortisol (Blindheim, 2011, s. 47). Kortisolet stenger av «ikke-absolutt-nødvendige» prosesser, slik som mentalisering (Kvello, 2015, s. 164). Manglende mentaliseringsevne påvirker sosiale ferdigheter, og kan senere i livet få store konsekvenser i både jobb- og privatliv. Lav mestring på disse arenaene kan føre til usunne relasjoner, og/eller behov for å oppleve mestring eller makt i andre arenaer. Stresset som avmaktsfølelsen fører med seg kan lede til svært frustrerende situasjoner for personen, som gjerne leder til et behov for å dempe stresset og gjenopprette maktbalansen. Dette kan vedkommende løse ved å utøve makt/vold ovenfor andre (Lillevik & Salamonsen, 2019, s. 302–304). Vi tenker gjerne at det ikke er en bærekraftig løsning på problemet, men sett i lys av en oppvekst uten reguleringsstøtte, og omsorgspersoner som har valgt samme mestringsstrategi – så er det forståelig, i et sosialkognitivt læringsperspektiv, at vedkommende «velger» denne metoden.

Den manglende mentaliseringsevnen kommer også til syne i den artikkelen til Mohaupt et. al (2020). Her forteller en respondent at barnet har det bra, at det ikke virker til å ta noe skade av hendelsene. Respondenten forteller videre at han er en god far 90% av tiden, og jeg tolker det slik at han implisitt sier at det er godt nok. Denne faren gir meg inntrykk av manglende mentaliseringsevne, da det fremstår som om han forventer at barnet kommer til ham med sine negative følelser knyttet til farens vold. Dette tenker jeg at er lite sannsynlig at barnet ville gjort. Ergo kan ikke faren trekke de slutningene han gjør. Både mødre og fedre har en tendens til å bagatellisere og/eller benekte voldshandlingene. Mens mødre gjør dette primært som en beskyttelsesstrategi (Eriksen et al., 2011, s. 85) gjør fedre det som et resultat av manglende mentalisering (Aschjem et al., 2011, s. 31). De skylder på utenforstående faktorer, som barnas

oppførsel, stress på jobben og mors mas, og de tar ikke innover seg egen rolle og eget ansvar for situasjonen. Fedrene i forskningen til Mohaupt et. al (2020) var ofte bevisst på at de brukte sine foreldres oppdragelsesmetoder, men ut ifra det jeg leser klarer jeg ikke se at de bruker sin egen førstehåndserfaring til å sette seg inn i barnas situasjon. Dette på tross av at de hadde et gjennomgående ønske om å tilby sine barn en bedre oppvekst enn de selv erfarte. Her mener jeg den manglende mentaliseringsevnen kommer svært tydelig frem.

Når man sliter med reguleringen vil man raskere enn andre ty til mindre hensiktsmessige problemløsnings- og mestringsstrategier. I kjølvannet av dette kan vold forekomme, i mangel på bedre strategier. Rusmiddelbruk synes også å forsterke voldsoverføringen, skal vi tro Kvello. Kombinasjonen av vold og rus i hjemmet vil også forverre et barns utvikling. Den sterkeste generasjonsoverføringen når et barn er vokst opp med både partnervold og misbruk i familien (2015, s. 384). Relasjonelle erfaringer med primær omsorgsgiver blir med alder implisitte representasjoner og forventninger av både omsorgsgiver og barnet selv (Braarud & Raundalen, 2011, s. 48). Da kan det tenkes at barnet vokser opp med en underforstått oppfatning av at det er slik det skal være. En av fedrene i undersøkelsen til Mohaupt et. al (2020) beskrev dette klart, da han sa at han ikke forstod at egen oppvekst var unormal før han selv fikk barn og møtte andre foreldre. Etter et langt liv med én forståelse og ett handlingsmønster, er det ikke gjort i en håndvending å endre seg. Det krever et ønske om endring, og evne til selvpersepsjon, mentalisering og disiplin for å få til. Mange som har levd under vold mangler evnen til å ta andres perspektiv, og se seg selv og situasjoner utenfra. Dette kan forklares med å ha levd under et konstant stress, som ikke ga rom for kognitive prosesser som ikke var absolutt nødvendige for overlevelse. Man ser også dette hos mødre som er utsatt for vold; de har svak mentaliseringsevne, dårligere samspill med barna sine, økt fiendtlighet og lite varme (Kvello, 2015, s. 384). Et barn som har opplevd denne morsomsorgen mangler ofte evne til selvregulering og mentalisering.

4.3 Psykisk helse

Å leve med vold gjør at kroppen er i konstant beredskap, stadig på vakt for neste fare, og kroppen får derfor aldri hvile. Dette er sterkt nedbrytende for kroppen over tid, og fører med seg mange kroppslige plager (Isdal, 2018, s. 139). Å leve med vold er også forbundet med psykisk uhelse, noe som også går igjen i forskningsartiklene. Yang et. al skriver at depresjon er en av de vanligste utfordringene til voldsofre. Videre presiserer de at personer med depresjonsutfordringer oftere enn andre tyr til ineffektive foreldrestrategier, og har høyere

forekomst av utøvelse av vold og omsorgssvikt (2018). Widom og Osborn finner i sin forskning at PTSD er en like sterk faktor for at kvinner utøver vold (2021). Flere fedre i forskningen til Mohaupt et. al (2020) beskriver svake eller manglende sosiale relasjoner, og en far utdyper at dette har vært et klart savn i livet. Skam, tabu og stigmatisering gjør det vanskelig å snakke om volden man har erfart, og ergo er det vanlig å holde opplevelsene for seg selv (Isdal, 2018, s. 176). På denne måten blir man sårbar og alene med sine erfaringer, noe som setter en i risiko for psykisk utfordringer, som blant annet depresjoner. Å være isolert med sine vonde følelser kan også føre til at man unngår skole/arbeid, og andre sosiale settinger – noe som forsterker isolasjonen og ensomheten, og opprettholder mangelen på sosiale relasjoner. Mangel på sosiale relasjoner øker også sjansen for at volden ikke snakkes om. Det blir en selvforsterkende negativ sirkel som det kan være vanskelig å komme seg ut av. Som Yang et. al (2018) fant i sin forskning vil deprimerte mennesker oftere enn andre ty til vold som foreldrestrategi – og slik føres voldsarven videre.

4.4 Kan Banduras teori forklare all voldsoverføring?

I arbeidet med disse forskningsartiklene har det fremkommet funn som tidvis samsvarer med hverandre, og tidvis er funnene helt motstridende. Blant annet konkluderer både Yang et. al (2018) og Mohaupt et. al (2020) med at generasjonsoverføringen av vold kan bero på sosialkognitiv teori, mens Widom og Osborn (2021) mener at det bare delvis kan belyse fragmenter av problemet og at man heller bør forklare voldsoverføringen ut fra et traumeperspektiv. Ut ifra det jeg finner av faglitteratur er det sosialkognitiv teori som går igjen som forklaringsmodell, særlig da Banduras modellering. Ifølge Banduras modellering lærer barn adferd ved å observere sine forbilder. I artikkelen til Widom og Osborn argumenteres det mot dette, og forfatterne begrunner det med at ikke all vold som går over generasjoner er homogen. Tvert imot peker de på at mange voldsoffer utøver vold som voksne, men i en annen form enn den de selv erfarte (2021). De mener derfor at modelleringsteorier ikke er dekkende for all generasjonsoverføring av vold. Artikkelen til Yang et al. sier derimot at mødre (spesifikt) utøver den volden de selv har erfart. For å referere nøyaktig skriver de at dersom man har vært utsatt for omsorgssvikt er man mer tilbøyelig til å utøve omsorgssvikt mot egne barn, men ikke vold. Men dersom man har vært utsatt for vold kan man utøve både vold og omsorgssvikt (Yang et al., 2018). I denne sammenhengen skiller man vold og omsorgssvikt, selv om det i realiteten ville vært omsorgssvikt å utøve vold, og en passiv form for vold å utøve omsorgssvikt. Sosialkognitiv læringsteori kan etter min forståelse forklare generasjonsoverføringen av vold til en viss grad,

men ikke fullstendig. Best forklart blir det gjerne om man ser teorien sammen med utviklingspsykologi, og forstår koblingen til utviklingspsykopatologi. Det sies ofte at «bare blant mennesker blir mennesket mennesker» - og dette er noe jeg mener forklarer godt viktigheten av utviklingspsykologien i vår oppvekst.

Sett i et traumepsykologisk perspektiv kan man tenke seg at både voldsutøver og voldsoffer lever et liv preget av både gamle og pågående traumer, og at samspillet påvirkes av dette. Rossman hevder at i en traumepsykologisk tilnærming vil emosjonelle og adferdsmessige problemer hos barn utsatt for familievold være en naturlig reaksjon og tilpassing til den traumatiske opplevelsen. Når traumet vedvarer, slik som familievold, ser man at barnet søker trygghet under hendelsen, eller handler for å redusere smerten (Braarud & Raundalen, 2011, s. 47). Også i dette perspektivet kommer behovet for tilhørighet og å passe inn, tydelig frem. Barn ønsker bare å være en del av noe, og tilpasser derfor adferden sin slik at de fungerer som forventet av dem, selv i en dysfunksjonell familie. For å ta perspektivet til voldsutøveren må man se deres liv som en helhet. De er ikke «bare voldsutøver». De er også, i svært stor grad offer for vold fra egen oppvekst, (Forekomststudier viser at 60-80 % av menn som er voldelige mot partner selv er vokst opp med vold i familien (Molin & Steinsvåg, 2011, s. 99)), er traumatiserte og har et begrenset nettverk. De har ikke gode rollemodeller, eller gode støttespillere. Det «eneste» de har er egne erfaringer fra egen oppvekst. Mange har fortrent erfaringene sine, og ser tilbake på egen oppvekst og tenker at de kom greit fra det. I artikkelen til Mohaupt et. al sier den ene respondenten at erfaringene gjorde han tøffere, og mer klar for å håndtere livet (2020).

4.5 Hvorfor blir noen voldsutøvere, når de selv en gang var offer?

Det er ikke et entydig svar på hvorfor noen overfører volden til neste generasjon. Artikkelen til Widom og Osborn viser at desto hyppigere, mer alvorlig og omfattende en voldserfaring er, samt desto tidligere i livet det startet, desto dårligere går det med offeret (Widom & Osborn, 2021). Dette viser igjen i faglitteraturen, blant annet hos Blindheim (2012, s. 185) og Kvello (2015, s. 163). Mye tyder på at dette kan begrunnes i at man er mer påvirkelig i yngre alder; hjernen vår er plastisk og tilpasser seg omgivelsene. Særlig plastisk er den i vårt første leveår (Blindheim, 2011, s. 51). Blindheim påpeker at dess yngre personen er, dess større innvirkning har skremmende erfaringer på hjernens struktur, og samtidig at desto eldre man blir, dess vanskeligere blir det å endre på strukturene i hjernen (2012, s. 173–174). I tillegg er vår sosiale og konstruerte identitet mer formbar i ung alder. Identiteten vår har ikke «satt seg»

ordentlig enda, og kan derfor lettere formes av opplevelser og erfaringer. Dessuten er det ifølge Braarud og Raundalen mye mer krevende å overkomme en oppvekst full av vedvarende, gjentakende traumatiske hendelser, enn et enkelttraume (2011, s. 47).

I forskningen til Widom og Osborn fremkommer det at når jenter utsettes for vold vil de internalisere vanskene de opplever, mens gutter i større grad vil eksternalisere (2021). Internalisering gjenkjennes av overkontrollert adferd, engstelse eller hemning, tristhet, tilbaketrukket og angst. Når man internaliserer vansker, er man i fare for depresjoner og selvmordsproblematikk. Eksternalisering gjenkjennes av underkontrollert adferd, som kan være både aggressiv og antisosial (Braarud & Raundalen, 2011, s. 42). Med andre ord kan man si at jenter lar problemene gå utover seg selv, mens guttene tar smerten ut på andre. I følge Braarud og Raundalen er det ikke kjønn som styrer om et barn internaliserer eller eksternaliserer, det er nærheten til volden. De peker på at dem som har vært vitne til vold i hjemmet vil internalisere, mens dem som selv har vært et direkte offer av vold vil eksternalisere (2011, s. 43). Jeg vil anta at i realiteten kan verken kjønn eller nærhet til volden forutsi hvilke reaksjoner vedkommende får i etterkant, for det er naturlig å tenke at det er flere faktorer som spiller inn. For eksempel vil antagelig personens resiliens spille en rolle. Hvor stor motstandsdyktighet vedkommende har til de situasjonene de erfarer er essensielt i forhold til skadeomfanget. Det som påvirker en person svært kraftig kan være en liten sak for en annen. Og selv om jenter generelt sett er mer resiliente enn gutter (Widom & Osborn, 2021) er det ikke slik at alle jenter håndterer slike situasjoner bedre. Det er store individuelle forskjeller. Isdal skriver at hva som avgjør hvorvidt en voldsepisode blir et traume eller ei er graden av hvor truet, skremt eller prisgitt offeret føler seg i situasjonen (2018, s. 139). I hvilken grad man blir påvirket kan også «måles» i hvilken grad av toleranse man har for følelsen av avmakt, skal man tro Isdal. Han skriver at denne toleransen er lært, delvis gjennom modellering og delvis lært av egen erfaring (2018, s. 130).

4.6 Hva skiller seg ut hos dem som klarer å bryte voldsarven?

Det viktig å huske på at over halvparten av alle som opplever vold i egen oppvekst, vokser opp til å ikke utøve vold mot andre (Yang et al., 2018). Så det å vokse opp med vold i hjemmet er ikke ensbetydende med å bli voldsutøver som voksen, men det å vokse opp med vold er den tydeligste enkeltfaktoren som kan predikere hvem som vil komme til å utøve vold (Widom & Osborn, 2021).

I den ferske NKVTS rapporten finner forskerne at det å oppleve én type vold, medfører risiko for å oppleve flere typer vold, og at personer som har vært utsatt for vold i oppveksten har høyere risiko for å oppleve ny vold senere i livet (Augusti & Skauge, 2023, s. 124). Begrepet polyvictimization beskriver at summen av negative faktorer i et barns liv er større enn de enkelte delene (Finkelhor et al., referert i Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 21). Det begrunnes med at de ulike belastningene forsterker skadevirkningene av hverandre. Dette kan være en av årsakene til at noen barn som opplever vold i oppveksten ikke går videre til å utøve vold senere i livet. For med denne logikken vil vold alene være et overkommelig hinder, men dersom vold er én av flere belastninger vil skadeomfanget på offeret blir betydelig større og vanskeligere å håndtere. Hvorvidt volden repareres, eller godtas spiller stor rolle. En voldshendelse kan ifølge Isdal repareres med oppriktig og kjærlig oppmerksomhet, og ved å ta seg av barnets behov (2018, s. 178). Hvis den derimot forties, benektes eller godtas øker både konsekvensene av volden og risikoen for gjentakelse (Isdal, 2018, s. 172).

Aron Antonovsky var opptatt av hva om fremmet helse, fremfor alt som forårsaket sykdom. Han lanserte sin Sence of Coherence teori, som kort fortalt omhandlet at mennesker trenger en opplevelse av sammenheng for å ha det godt. Dette brøt han ned i tre hovedelementer; verden må være begripelig, håndterbar og meningsfull (Antonovsky, 2012, s. 39–42). Hvis disse elementene er på plass, kan en person som har opplevd noe traumatisk forholde seg til hendelsen isolert og bearbeide opplevelsene. Dersom man ikke mester denne «øvelsen» kan man bli fastlåst i en offerrolle, og ikke komme seg videre fra traumet. Dette vil få store konsekvenser for livet videre, og kan kanskje påvirke hvorvidt man tar den med seg over generasjoner. Noen som opplever traumatiske hendelser, erfarer det vi kaller posttraumatisk vekst. Sett i lys av Antonovskys «Sence of Coherence»-teori kan det være en plausibel årsak-virkning sammenheng mellom dem som opplever posttraumatisk vekst og dem som ikke overfører voldsarven til neste generasjon. Hvis den eller de traumatiske hendelsene du har opplevd gir deg et nytt syn på livet, en ny giv eller mening med tilværelsen – kan det hende du opplever posttraumatisk vekst. Personer som opplever posttraumatisk vekst vil måtte jobbe seg gjennom hendelsene, og bearbeide dem godt før de legger dem bak seg. Hvis man lykkes med dette, og samtidig opplever Antonovskys «Sence of Coherence» ligger det et godt grunnlag for å kunne bryte voldsarven.

Per Isdal skriver at det er tre ting de som ikke overfører volden har gjort; For det første har de et tydelig språk for det de har opplevd. De kaller vold for vold, og unnlater å formilde den. Å

formilde volden beskytter både offer og utøver på kort sikt, men øker samtidig faren for at man selv gjentar voldshandlinger mot neste generasjon. For å bryte volden må den problematiseres. For det andre må ansvaret plasseres hos utøver. Både offer og utøver vil tendere mot å plassere ansvaret hos offeret, men det er essensielt for å bryte voldsarven at ansvaret plasseres hos utøver. Den tredje og siste tingen Isdal beskriver er at opplevelser med vold må alltid bearbeides. Han skriver at de som ikke blir voldelige skiller seg fra dem som blir det, ved at de snakker om volden de har erfart og deler følelsene rundt dette med andre. Hvis volden blir fortrenget finnes to sannsynlige utfall; et liv som offer, eller et liv som utøver (2018, s. 174–180).

5. Avslutning

Dette arbeidet har gitt meg en god del svar, men også mange nye spørsmål. Utøvelse av oppdragelse og barneomsorg overføres fra generasjon til generasjon. Dette gjelder både for det vi anerkjenner som gode og dårlige oppvekstvilkår (Kvillo, 2015, s. 220). Store deler av dette tror jeg foregår ubevisst og intuitivt. Jeg undrer meg over hvorvidt generasjonsoverføringen av vold ville fått fortsatt dersom de voksne hadde hatt kunnskap om konsekvensene av volden. Det fremstår for meg at flere av respondentene i artiklene har holdningen «det gikk jo fint med meg...» til volden de selv erfarte, og at de derfor ikke fullt ut klarer å ta inn over seg konsekvensene av sine handlinger mot egne barn. Den svake mentaliseringsevnen, sammen med egne fortrenkte erfaringer gjør kanskje at de ikke ser seg selv utenfra og forstår egen rolle i videreføringen av volden. Jeg tror det er viktig med tidlig innsats og økt kunnskapsdeling.

Hadde jeg hatt mulighet ville jeg også undersøkt hvorfor kvinner som vokser opp med voldelige foreldre velger seg voldelige partnere, og hvorfor kvinner i større grad enn menn bruker psykisk vold som sitt maktmiddel. Jeg ville sett på barn som utøver vold mot andre barn og/eller dyr, og forsøkt å predikere fremtidig voldsbruk hos personer som ikke fikk sin voldserfaring bearbeidet. Hvis man på et tidlig tidspunkt kan se hvem som kan komme til å utvikle voldelige tendensenes vil man i mye større grad kunne hindre voldsoverføringen, og hjelpe vedkommende på bedre livsveier.

Livserfaringer er svært ulike, og konsekvensene av dem likeså. Dette gjør det vanskelig å sette to streker under riktig svar. Likevel har jeg i arbeidet med denne oppgaven funnet og pekt på noen faktorer som til en viss grad kan predikere hvorvidt et voldsoffer blir en voldsutøver. Slik jeg ser det er det aller viktigste man kan gjøre for å hindre videreføring av volden å anerkjenne hva en selv har opplevd, snakke med noen om det, og få bearbeidet traumet. På denne måten kan man isolere volden som noe som har skjedd med deg, og unngå at det blir hele din identitet.

6. Referanser

- Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium: Den salutogene modellen* (A. Sjøbu, Overs.). Gyldendal akademisk. (*12 sider)
- Aschjem, Ø., Sanna, W. T., & Steinsvåg, P. Ø. (2011). Én familie, mange virkeligheter. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 28–40). Universitetsforlaget. (*13 sider)
- Augusti, E.-M., & Skauge, A. D. (2023). *Omfang av vold og -overgrep i den norske -befolkningen* (1 2023). https://www.nkvts.no/content/uploads/2023/02/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overgrep-2023.pdf (* 280 sider)
- Blindheim, A. (2011). Hvordan traumatisering påvirker hjernen. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 51–59). Universitetsforlaget. (*9 sider)
- Blindheim, A. (2012). Eftervirkninger av traumatiserende hendelser i barndom og oppvekst. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(3), 168–195. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2012-03-05> (*27 sider)
- Braarud, H. C., & Raundalen, M. (2011). Familievold og barns utvikling: Kunnskap fra forskning og praksis. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 41–50). Universitetsforlaget. (*10 sider)
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Gyldendal Akademisk. (*12 sider)
- Eriksen, I., Heltne, U., & Steinsvåg, P. Ø. (2011). Omsorg for barn i familier der far utsetter mor for vold. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 81–92). Universitetsforlaget. (* 12 sider)
- Helgesen, L. A. (2017). *Menneskets dimensjoner: Lærebok i psykologi* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Heltne, U., & Steinsvåg, P. Ø. (2011). Begrepsavklaringer og oversikt. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 18–27). Universitetsforlaget. (* 10 sider)
- Isdal, P. (2018). *Mening med volden* (2. utg.). Kommuneforlaget. (*151 sider)
- Killén, K. (2017). *Sveket I. Risiko og omsorgssvikt—Et helseproblem og tverrfaglig ansvar* (5. utg.). Kommuneforlaget. (*46 sider)
- Kurniawan, L. S., Aryani, L. N. A., Chandra, G. N., Mahadewa, T. G. B., & Ryalino, C. (2019). Victims of Physical Violence Have a Higher Risk to Be Perpetrators: A Study in High School Students Population. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 7(21), 3679–3681. <https://doi.org/10.3889/oamjms.2019.797> (*3 sider)
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal akademisk. (*170 sider)
- Lillevik, O. G., & Salamonsen, J. S. (2019). *Vold i nære relasjoner: Diskurser og fenomenforståelse* (I. Nordhaug, Red.; 1. utgave). Gyldendal. (*22 sider)

- Mohaupt, H., Duckert, F., & Askeland, I. R. (2020). How Do Memories of Having Been Parented Relate to the Parenting-Experience of Fathers in Treatment for Intimate Partner Violence? A Phenomenological Analysis. *Journal of Family Violence*, 36(4), 467–480. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00210-z>
- Molin, P. K., & Steinsvåg, P. Ø. (2011). Forståelse av hjelpebehov for voldsutøvere i nære relasjoner. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 93–106). Universitetsforlaget. (* 9 sider)
- Smith, L. (2002). *Tilknytning og barns utvikling*. Høyskoleforlaget. (*15 sider)
- Tetzchner, S. von. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. utg.). Gyldendal Akademisk. (* 4 sider)
- Thidemann, I.-J. (2020). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter* (2. utg.). Universitetsforlaget. (*36 sider)
- Torsteinson, S. (2011). Små barn utsatt for familievold. Fokus på diagnoser, psykobiologi og tilknytningspsykologi. I P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 60–80). Universitetsforlaget. (* 21 sider)
- Widom, C. S., & Osborn, M. (2021). The Cycle of Violence: Abused and Neglected Girls to Adult Female Offenders. *Feminist Criminology*, 16(3), 266–285. <https://doi.org/10.1177/1557085120987628>
- Yang, M.-Y., Font, S. A., Ketchum, M., & Kim, Y. K. (2018). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Effects of maltreatment type and depressive symptoms. *Children and Youth Services Review*, 91, 364–371. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.06.036>

7. Vedlegg

7.1 Journalistens syv hjelpere

Hva	Spørsmål	Svar og kommentarer
HVA	<ul style="list-style-type: none"> - Hva er det jeg ønsker å undersøke/fokusere på? - Hva er utfordringen? 	<ul style="list-style-type: none"> - Jeg ønsker å undersøke hvorfor noen voldsutsatte barn vokser opp til å bli voldsutøvere selv. - Voldsoffer har selv kjent hva vold gjør med en, og det er derfor vanskelig å forstå hva som gjør at de også forvolder andre, særlig sine barn/partner.
HVEM	<ul style="list-style-type: none"> - Hvem fokuseres det på? - Hvem er målgruppen? 	<ul style="list-style-type: none"> - Voksne som i sin barndom ble utsatt for vold i familien. - Målgruppen er dem som utøver vold mot andre, særlig sine barn/partner.
HVOR	<ul style="list-style-type: none"> - På hvilken arena befinner målgruppen seg? - På hvilke steder treffer barnevernspedagogen målgruppen? 	<ul style="list-style-type: none"> - Man møter dem overalt i yrkeslivet, være seg helsestasjon, barnehagen, skolen, fritidsarenaer, barnevernet osv - Naturlig for en barnevernspedagog er å treffe dem hvis barna deres viser anormal utvikling eller oppførsel. - Eller man kan treffe dem ved at de oppsøker hjelp selv
HVILKEN	<ul style="list-style-type: none"> - Hvilken påvirkning har dette hatt på deres liv? 	<ul style="list-style-type: none"> - Det vil være veldig individuelt hvilken påvirkning det har hatt på dem, men deres oppvekst gjør dem særlig utsatt for videre overgrep
NÅR	<ul style="list-style-type: none"> - Når treffer vi dem? 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi treffer dem ikke før de får barn, enten selv eller ved valg av partner med barn. Det kan være en sårbar fase.
HVORDAN	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan skal dette fenomenet best belyses? 	<ul style="list-style-type: none"> - Ved å se på svar og beretninger fra ulike respondenter i flere studier.
HVORFOR	<ul style="list-style-type: none"> - Hvorfor gjøre undersøkelser om dette tema? - Hvorfor er det viktig/relevant/interessant å kunne noe om dette? 	<ul style="list-style-type: none"> - Hensikten med denne innsikten vil være å bedre forstå de man møter i arbeidslivet, samt kunne bedre hjelpe dem. - Det er viktig at vi som hjelpere har forståelse for at voldsutøvere har sin egen historie og egne traumer, som påvirker deres valg av mestringsstrategier. Vi må ikke bare se på dem som vil sine barn vondt, men forstå deres helhet og virkelighetsbilde – for å kunne møte dem med respekt, kunne tilby best hjelp til både dem og ofrene deres.

7.2 Søkeshistorikk

Søkedato	Søk nummer	Database	Søkeord og kombinasjoner	Avgrensninger	Antall treff	Leste abstract	Leste artikler	Artikler inkludert
10.01.23	1	Oria	«Cycle of violence» AND (Norway OR Norwegian)	Fagfelleurderte tidsskrift, 2018-2023	2	2	0	0
10.01.23	1	CINAHL	«Cycle of violence» AND (Norway OR Norwegian)	Academic journals, Peer-reviewed 2018-2023	2093	25	3	1
10.01.23	1	Idunn	«Cycle of violence» AND (Norway OR Norwegian)	2018-2023	10	3	0	0
16.01.23	2	Oria	“intergenerational transmission of violence” AND (Norway or Norwegian)	Fagfelleurderte tidsskrift, 2018-2023	0	0	0	0
16.01.23	2	CINAHL	“intergenerational transmission of violence” AND (Norway or Norwegian)	Academic journals, Peer-reviewed 2018-2023	546	8	2	1
16.01.23	2	Idunn	“intergenerational transmission of violence” AND (Norway or Norwegian)	2018-2023	0	0	0	0
16.01.23	2	Google scholar	“intergenerational transmission of violence” AND (Norway or Norwegian)	Fagfelleurderte tidsskrift, 2018-2023	23	4	2	0
19.01.23	3	Oria	Intergenerational transmission of child abuse	Fagfelleurderte tidsskrift, 2018-2023	521	11	3	1
19.01.23	3	CINAHL	Intergenerational transmission of child abuse	Academic journals, Peer-reviewed 2018-2023	8	2	0	0
19.01.23	3	Idunn	Intergenerational transmission of child abuse	2018-2023	1	0	0	0

7.3 Flytskjema søk

Flytskjema illustrerer litteratursøk og resultater:

